Uitspraak Geschillencommissie Kifid nr. 2022-1087

(mr. M.E.J. Bracco Gartner, voorzitter, prof. dr. A. Buijs,
mr. dr. H.O. Kerkmeester, leden en mr. J.E.M. Sünnen, secretaris)

Klacht ontvangen op	29 april 2022
Ingediend door	De consument
Tegen	Coöperatieve Rabobank U.A., gevestigd te Amsterdam, verder te noemen de bank
Datum uitspraak	21 december 2022
Aard uitspraak	Niet-bindend advies
Uitkomst	Vordering afgewezen
Bijlage	Relevante bepalingen uit de algemene voorwaarden

Samenvatting

Effectenkrediet. Weigering verhogen limiet effectenkrediet. Beëindiging duurovereenkomst. De consument vordert de verhoging van zijn effectenkrediet en dat de bank afziet van de aangekondigde beëindiging van de overeenkomst. De commissie stelt vast dat de bank de gevraagde verhogingen heeft mogen weigeren op grond van artikel 4:34 Wft en de kredietovereenkomst tussen partijen een duurovereenkomst is met een contractuele opzegtermijn. Op grond van de contractuele bepaling over opzegging en artikel 6:248 lid 2 Burgerlijk Wetboek is de bank gerechtigd het krediet op te zeggen. De vordering van de consument wordt afgewezen.

1. Procedure

1.1 De commissie beslist op basis van het reglement en op basis van de door partijen aan Kifid ingestuurde documenten inclusief bijlagen. Het gaat om: 1) het klachtformulier van de consument; 2) de aanvullende stukken van de consument; 3) de reactie van de bank op de klacht (het verweerschrift); 4) de reactie van de consument op het verweerschrift (de repliek) en 5) de reactie van de bank op de repliek (de dupliek).

1.2 De commissie is van oordeel dat het niet nodig is de zaak mondeling te behandelen. De zaak wordt daarom op grond van de stukken beslist.

1.3 De consument heeft geen keuze gemaakt tussen bindend en niet-bindend advies. Het gevolg hiervan is dat de uitspraak niet bindend is en partijen elkaar niet aan de uitspraak kunnen houden.

2. Het geschil

Wat is er gebeurd?

2.1 De consument heeft op 11 april 2008 een overeenkomst inzake een effectenkrediet gesloten waarin de Friesland Bank hem, tot wederopzegging, een kredietfaciliteit heeft verleend tot een bedrag van maximaal € 35.000,-. Deze kredietfaciliteit werd geadministreerd op de voor de voor de consument bij de Friesland Bank aangehouden rekening en/of de daarvoor in de plaats tredende rekening. Nadat de Friesland Bank door de bank was overgenomen, heeft de consument zijn bij de bank geadministreerde effectenrekening (aangeduid als "beleggersrekening") op 8 juli 2014 opgeheven.

2.2 Sinds 31 maart 2015 heeft de consument een beleggingsrekening bij de bank volgens het concept Rabo Zelf Beleggen. Op de overeenkomst zijn de Algemene Bank-voorwaarden en de Algemene voorwaarden Rabobank Beleggersrekening van toepassing. De relevante bepalingen uit deze overeenkomst staan in de bijlagen bij deze uitspraak.

2.3 Op 28 april 2015 zijn partijen telefonisch een effectenkrediet van € 20.000,- overeengekomen. Dit effectenkrediet is door partijen schriftelijk bevestigd op 30 april 2015.

2.4 De consument heeft de bank in 2018 en 2020 verzocht om het effectenkrediet te verhogen naar € 30.000,-. De bank heeft beide verzoeken afgewezen omdat zij, gebaseerd op het inkomen en de vermogenspositie van de consument, het niet passend achtte om het effectenkrediet te verhogen.

2.5 Op 15 december 2021 heeft de bank de consument schriftelijk geïnformeerd dat het effectenkrediet per 1 oktober 2022 zou worden beëindigd.

2.6 Op 15 januari 2022 heeft de consument de bank verzocht om zijn effectenkrediet te verhogen naar € 35.000,- wegens het behalen van goede beleggingsresultaten. Ook dit verzoek heeft de bank afgewezen, met verwijzing naar de beëindiging van het effecten-krediet per 1 oktober 2022. De consument heeft over deze afwijzing een klacht ingediend. Deze is op 4 april 2022 door de bank afgewezen.

De klacht en vordering

2.7 De consument vordert een verhoging van zijn effectenkrediet naar € 35.000,-. Daarnaast verzoekt hij dat de bank afziet van de beëindiging van het effectenkrediet. Hiertoe voert de consument het volgende aan.

2.8 De bank handelt onrechtmatig door het limiet niet te verhogen zonder deugdelijke uitleg. Met Friesland Bank is een overeenkomst gesloten waarin hem een krediet-faciliteit is verleend tot een bedrag van maximaal € 35.000,-.

De consument verzoekt de bank, die Friesland Bank heeft overgenomen, deze overeenkomst gestand te doen.
Daarnaast stelt de consument dat hij een effectenportefeuille heeft van €100.000,- als onderpand en dat daar een effectenkrediet van € 50.000,- bij past. De beleggingsrekening voldoet daarmee aan de eisen en moet op grond daarvan worden verhoogd.

Het verweer

2.9 De bank heeft verweer gevoerd tegen de stellingen van de consument. Voor zover relevant zal de commissie bij de beoordeling daarop ingaan.

3. De beoordeling

Waarover moet de commissie oordelen?

3.1 Aan de orde is de vraag of de bank de verhoging van het effectenkrediet mocht weigeren. Daarnaast is de vraag of de bank de effectenrekening heeft mogen beëindigen.

Heeft de bank het verzoek tot het verhogen van het effectenkrediet mogen weigeren?

3.2 Allereerst is van belang wat partijen zijn overeengekomen. De consument vordert dat het effectenkrediet van € 35.000,-, dat hij met Friesland Bank is overeengekomen, in stand wordt gehouden. Op 28 april 2015 hebben partijen een nieuwe overeenkomst gesloten waarin het effectenkrediet is bepaald op (maximaal) € 20.000,-. Voor zover tussen partijen nog een overeenkomst over een effectenkrediet van € 35.000,- zou gelden – de bank heeft in dit kader gewezen op de beëindiging van de eerdere overeenkomst op 8 juli 2014 – is van belang dat in de nieuwe overeenkomst is opgenomen dat een eerder overeengekomen krediet eindigt bij ondertekening van deze overeenkomst. De consument heeft deze overeenkomst getekend. De commissie gaat daarom uit van de voorwaarden die gelden bij de overeenkomst van 28 april 2015.

3.3 De consument heeft de bank meermaals verzocht het effectenkrediet te verhogen. Bij de vraag of het effectenkrediet kan worden verhoogd is de bank onder meer gebonden aan artikel 4:34 Wet Financieel Toezicht (Wft). Ter voorkoming van overkreditering verplicht dit wetsartikel de kredietverlener om, voorafgaand aan een belangrijke verhoging van een kredietlimiet, in het belang van de consument informatie in te winnen over diens financiële positie en te beoordelen of deze verhoging verantwoord is. De aanbieder gaat niet over tot verhoging van de kredietlimiet als dit onverantwoord is.

3.4 De bank heeft, naar aanleiding van de verzoeken van de consument tot verhoging van het effectenkrediet, naar het inkomen gekeken.

Op grond van het inkomen van de consument, dat bestaat uit AOW en een pensioen van in totaal ongeveer € 1.400,- netto per maand, heeft zij het verzoek afgewezen. De consument is het oneens met deze afwijzing omdat hij voldoende onderpand heeft in de vorm van een effectenportefeuille, dat tot zekerheid dient voor de lening. Deze waarde van de effectenportefeuille is echter aan koersschommeling onderhevig. Daarom moet de aanbieder met name kijken of de consument voldoende inkomen of ander vermogen heeft om de lening terug te betalen als de effectenportefeuille sterk in waarde daalt en een restschuld overblijft. De bank heeft op basis van het inkomen en de vermogenspositie van de consument gemeend dat verhoging van de kredietlimiet onverantwoord was. Dit komt de commissie niet als een onredelijk oordeel over. De bank heeft voorts overtuigend onderbouwd dat haar voorbeeld van een effecten-portefeuille van € 100.000,- met een effectenkrediet van € 50.000,- slechts diende ter illustratie van de werking van een effectenkrediet en dat hieraan geen rechten konden worden ontleend voor de omvang van een effectenkrediet in een individueel geval.

Heeft de bank de effectenrekening mogen beëindigen?

3.5 Op 15 december 2021 heeft de bank aangekondigd het effectenkrediet per 1 oktober 2022 te beëindigen. Rabobank heeft de beëindiging van het effectenkrediet voor de duur van de procedure bij Kifid opgeschort. De consument wenst dat het effectenkrediet wordt voortgezet.

3.6 Spaar, betaal- of beleggingsrekeningen en doorlopende kredieten zijn zogenoemde duurovereenkomsten. Of en onder welke voorwaarden een duurovereenkomst voor onbepaalde tijd opzegbaar is, wordt volgens vaste jurisprudentie van de Hoge Raad bepaald door de inhoud van de overeenkomst en de toepasselijke wettelijke bepalingen.[1] De commissie merkt daarbij op dat op effectenkrediet aan consumenten de bepalingen van consumentenkrediet uit Boek 7, titel 2A van toepassing zijn, waarvan niet ten nadele van de consument mag worden afgeweken[2]. In essentie komt het toetsingskader neer op de vraag: 1) of de overeenkomst tussen de bank en de consument een opzegregeling bevat, 2) of de bank de kredietovereenkomst schriftelijk heeft opgezegd met een opzegtermijn van ten minste twee maanden [3]en - zo ja - 3) of het niet onaanvaardbaar is dat de bank van deze opzegregeling gebruik maakt.

3.7 Wat betreft de eerste en tweede vraag merkt de commissie op dat uit artikel 12 van Hoofdstuk 4 van de Algemene voorwaarden Rabo Beleggersrekening volgt dat de bank het effectenkrediet mag opzeggen. Hierbij hanteert de bank voor haar opzegging een opzegtermijn van twee maanden. De bank heeft het effectenkrediet schriftelijk bij de consument opgezegd (zie 2.5).

[1] Zie Hoge Raad 2 februari 2018, ECLI:NL:HR:2018:141, alinea 3.2.2.
[2] Artikel 7:73 van het Burgerlijk Wetboek.
[3] Voorwaarden 1 en 2 volgen uit artikel 7:65, lid 2 van het Burgerlijk Wetboek.

Op grond van deze voorwaarden heeft de bank dus een opzegbevoegdheid en voldoet de opzegging van het effectenkrediet aan de wettelijke regels.

3.8 Wat betreft de derde vraag overweegt de commissie dat de bank van haar opzegbevoegdheid gebruik mag maken, tenzij dat onaanvaardbaar zou zijn naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid.[4] Van een dergelijke onaanvaardbaarheid is in dit geval geen sprake. De bank heeft als reden voor het stoppen met effectenkrediet aangegeven dat steeds minder klanten gebruik maken van effectenkrediet. Bovendien is ook de toezichthouder steeds kritischer op beleggen met geleend geld door consumenten. De regelgeving is verder aangescherpt. Het onderhouden van systemen en het moeten herbouwen van systemen brengt kosten met zich mee, die gemaakt moeten worden om de dienstverlening in stand te houden voor een steeds kleinere groep klanten die hier gebruik van maakt. Naar het oordeel van de commissie ligt er dus een duidelijke en aanvaardbare beleidskeuze ten grondslag aan de opzegging. Verder merkt de commissie op dat de bank een extra lange opzegtermijn in acht heeft genomen, namelijk negen maanden in plaats van de contractuele opzegtermijn van twee maanden, en heeft aangeboden de kosten van overboeking naar andere aanbieder te vergoeden. Dit alles maakt dat de opzegging van het effectenkrediet niet onaanvaardbaar is.

Conclusie

3.9 De bank heeft de gevraagde verhoging van het krediet mogen weigeren en de effectenrekening mogen opzeggen. De commissie zal de vordering afwijzen.

4. De beslissing

De commissie wijst de vordering af.

Deze uitspraak is niet-bindend. Tegen deze uitspraak staat geen beroep open bij de Commissie van Beroep Kifid. U kunt de zaak nog wel aan de rechter voorleggen.

Binnen 2 weken na verzending van de uitspraak kunt u schriftelijk verzoeken een overduidelijke vergissing in de uitspraak zoals een schrijffout, een verkeerde naam/datum of een rekenfout te herstellen. De beslissing in de uitspraak kan hiermee niet ter discussie worden gesteld. Ook kunt u binnen 2 weken na verzending van de uitspraak schriftelijk verzoeken de uitspraak aan te vullen als u vindt dat niet op alle onderdelen van uw vordering is beslist. Dit ziet niet op de situatie waarin u meent dat de Geschillencommissie Kifid niet op al uw argumenten is ingegaan. Meer informatie hierover staat onder vraag 58 en 59 van het Reglement Geschillencommissie Kifid – vanaf 1 april 2022, te vinden op de website www.kifid.nl/reglementen-en-statuten.

Contactgegevens Klachteninstituut Financiële Dienstverlening

Telefoonnummer: 070 - 333 8 999
Website: www.kifid.nl

[4] In de zin van artikel 6:248 lid 2 van het Burgerlijk Wetboek.

Bijlage - Relevante bepalingen uit de algemene voorwaarden

Algemene voorwaarden Rabo Beleggersrekening

2 Effectenkrediet

1 Het effectenkrediet op de beleggersrekening is doorlopend en heeft een onbepaalde looptijd. U mag het effectenkrediet alleen gebruiken voor de financiering van transacties in effecten waarbij wij betrokken zijn en/of marginverplichtingen, alsmede voor de betaling van debetrente, provisie en/of kosten. Wij hoeven niet te controleren of u het effectenkrediet daadwerkelijk gebruikt overeenkomstig het met u overeengekomen bestedingsdoel.

12 Wij zeggen het effectenkrediet op

Wij mogen het effectenkrediet altijd opzeggen. Hierbij geldt een opzegtermijn van 2 maanden. Het effectenkrediet eindigt dan na het verstrijken van de opzegtermijn.

16 Gevolg einde effectenkrediet

1 Als het effectenkrediet is geëindigd, is het gebruikte effectenkrediet onmiddellijk opeisbaar. U moet het gebruikte effectenkrediet meteen terugbetalen. Daarbij is geen ingebrekestelling of andere formaliteit nodig. Soms kunnen we andere afspraken met u maken over terugbetaling van het gebruikte effectenkrediet. Wij bepalen of andere afspraken gemaakt kunnen worden. 2. Betaalt u het gebruikte effectenkrediet niet terug? Dan komt u uw verplichtingen uit de overeenkomst en algemene voorwaarden niet na en kunnen wij de aan ons gegeven zekerheden uitwinnen. Dat betekent dat wij bijvoorbeeld de aan ons verpande effecten kunnen verkopen. 3 Over het gebruikte effectenkrediet dat nog niet is terugbetaald, moet u debetrente betalen..”

Algemene bankvoorwaarden

Artikel 35 – opzegging van de relatie

U kunt de relatie opzeggen. Wij kunnen dit ook. Opzegging betekent dat de relatie eindigt en alle lopende overeenkomsten zo snel mogelijk worden afgewikkeld.
1. U kunt de relatie tussen u en ons opzeggen. Wij kunnen dit ook. Het is daarvoor niet nodig dat u in verzuim bent met de nakoming van een verplichting. Wij houden ons bij opzegging aan onze zorgplicht als genoemd in artikel 2 lid 1 ABV. Als u ons vraagt waarom wij de relatie opzeggen, dan laten wij u dat weten.
2. Opzegging betekent dat de relatie en alle lopende overeenkomsten worden beëindigd. Gedeeltelijke opzegging kan ook. In dat geval kunnen er bijvoorbeeld bepaalde overeenkomsten blijven bestaan. 3. Als er voor de beëindiging van een overeenkomst voorwaarden gelden, zoals een opzegtermijn, worden die nageleefd. Tijdens de afwikkeling van de relatie en de beëindigde overeenkomsten blijven alle toepasselijke voorwaarden van kracht.